

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI- ÉS TÁRSADALMI-ÉRTILAP

A MAGYAR TANÍTÓK OTTHONÁNAK,
A TANÍTÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK és a BUDAPESTI TANÍTÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetés: egy évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ.**

Kilépések.

A M. T. Otthona tagjai sorából való kilépését — egy levélen — bejelentette hat főv. kartársunk.

Nem azért foglalkozunk vele *ezen* a helyen, mintha ezeknek a kilépéseknek, rendes körülmények között történő más kilépéseknél nagyobb fontosságot, vagy egyáltalában fontosságot tulajdonítana Otthonunk vezetősége. Hiszen, mint az elnökség ülésén jelentve volt, a kilépettek (egy kivételével) Otthonunk működésében soha közre nem hatottak, abban részt egyáltalában nem vettek s így hiányukat az Otthon érezni nem fogja.

Hanem azért foglalkozunk vele, mert:

1. a kilépők a bejelentő levelüket más lapokban — szokatlanul — nyilvánosságra hozták;
2. a kilépésnek ilyen dobszóval való hirdetéséből az elnökség nyilvánvalónak tartja a — célzatosságot;
3. a kilépés indoklásában valótlanosságokat állítanak.

Ezeknél fogva kellett első tekintetre észrevehető helyen adni meg a feleletet.

Teljesen valótlan a kilépőknek az az állítása, hogy az Otthon elnöke „támadásokat intéz tiszteletreméltó jeles kartársaink ellen“. Kik azok? . . . Hisz köztudomás szerint csupán egyetlen egy emberrel állott szemben — nem az Otthon, nem is annak elnöke, hanem a Nemzeti Iskola — s az ott lefolyt *vitában* a *támadást* az az egy „jeles kartársunk“ kezdte; a másik fél pedig csupán védekező volt.

Nem felel meg a valóságnak az a másik állítás sem, hogy az Otthon elnöke „elhunyt jeles kartársaink emlékezetéhez is kegyeletlen kézzel merészel hozzányulni“. Hiszen köztudomású mindenki előtt,

aki a szemét és fülét az igazság előtt szándékosan be nem fogja, hogy a kegyeletsértőnek mondott közleményt *más irta* s közre- adásáért másé a felelősség, mint akinek a kilépők tulajdonítják.

Ezzel a levéllel tehát a kilépők maguk estek abba, ami ellen tüntetni akarnak: ők maguk lettek *támadókká*; mert ez a *valótlanságokra* alapított levél valóban „igaztalan támadás“ az Otthon elnöke ellen s közvetve az intézmény ellen is.

De eltekintve ettől is, meg kell jegyeznünk a következőket:

Közügyi dolgokban előforduló elvi eltéréseket, nézetkülönbségeket személyes gyűlölködésre okul tekinteni, vagy (megfordítva) személyi ellenszenvet közügyi dolgokba átvinni, *intézmények ellen*, azok megrontására felhasználni, felnőtt, „művelt emberek“ körében, akiknek „jóizlésű modora“ van, nem szokásos.

Ezt is megfontolhatták volna azok a tisztelt kartársaink, akik vélt sérelmüket siettek megtorolni a M. T. Otthonán, az intézményen.

Ezek után tudatjuk, hogy a M. T. Otthonának e'nöksége nov. 20-ikán ülést tartott. Az ülésről való elmaradását kimentette Nagy László és Száva János. Az ülésen a titkárság bemutatta a következő levelet:

„Tekintetes Igazgatóság! Minthogy alulirottak mély sajnálattal tapasztaljuk, hogy a M. Tanítók Otthonának intéző igazgatója *igazságtalan támadásokat* intéz oly tiszteletreméltó jeles kartársaink ellen, akik emelkedett gondolkodásukkal, emberi és tanítói erényeikkel tiszteletünkre, becsülésünkre mindig méltóknak mutatták magukat; mint-hogy mély sajnálattal tapasztaljuk, hogy még a mi elhunyt jeles kartársaink emlékezetéhez is kegyetlen kézzel merészel hozzányulni, mindezeknél fogva kijelentjük, hogy kilépünk a Magyar Tanítók Otthonából. — Aki másokat vezetni kíván, legyen meg benne első sorban az igazság és a kartársak iránti szeretet érzése és a művelt emberek jóizlésű modora. Budapest, 1905. nov. 7-én. Sretvizer Lajos igazg. tanító, Barton Imre, Kováts Ede, Kapy Rezső, Ehmann Ferenc, Nemcskay Irma.“

Az elnökség az ez ügyben hozott határozatáról a következő nyilatkozatot teszi közzé:

A M. T. Otthonának elnöksége a *Sretvizer* és társai kilépési nyilatkozatát tárgyalván, azt tudomásul vette. De *tiltakozik* annak *indokolása* ellen, mert *valótlan* az, hogy az Otthon elnöke tiszteletreméltó kartársak ellen támadást intézett, vagy az elhunyt kartársak emlékét sértette volna.

Különbben a kilépési nyilatkozat szövege, valamint annak közlési módja *célzatos* s így annak elbírálását a közvéleményre bizzuk.

*

A magunk részéről még csak ezt tesszük hozzá:

Arra nézve, hogy az Otthon elnökében megvannak-e azok a tulajdonságok, amelyek vezető egyéntől megkívánhatók, a kilépő hat kartársétól eltérő véleményben vannak az Otthon tagjai, akik őt a vezérpolcra állították. Ezek a kartársak a választásnál épen azt a tulajdonságot honorálták, hogy az illetőt mindig az „igazság“ tántoríthatlan hívének ismerték, akit „a kartársak iránti szeretete“ arra indított egész életében, hogy a dicsőséget és jutalmakat osztogatni bíró hatalmasok kedvének keresése helyett kartársainak, a tanítóság egyetemének érdekeit szolgálja.

Ha van közöttünk, aki ezt — tanítói szempontból — *hibának* tartja, arról sem mi, többi tanítók, nem tehetünk, sem ő nem tehet. Ki tehet arról, hogy szökőnek vagy barnának született!? . . . Ki tehet arról, hogy ilyen vagy amolyan *izléssel* ruháztatott fel!? . . .

Mi úgy érezzük, hogy Otthonunk körében a „jó izlés“ ellen *senki sem* vétett.

A népoktatás irányelvei.

A társadalmi élet fejlődésével, amikor az emberiség kilépett szükkörű, patriarchalis életmódjából, a neveléstudománynak is messzemenő haladást kell elérnie. A társadalmi élet száz és százféle megnyilvánulása, ugyanannyi feladatot ró az emberiség nevelőire. A társadalmi élet az emberiség összes tehetségét, egész fizikumát igénybe veszi az önfentartási küzdelemben. Az egyének tehetség-arányos működését tehát a fizikai erő acélozza. És így nagy gond hárul a jövő generációk nevelőire: mikép fejlesztendő az egyesek szellemi ereje a produktív munkásság szolgálatában? Hol talál bőséges forrásra a szükségletek, igények és az ezekkel párosult szellemi kívánalmak kielégítésére alkalmas erőmennyiség? Mennyiben tarthat lépést a szellemi munkakifejtés az egyének fizikai erejével? Viszont: mennyiben fokozható a testi erő a nagyobb munkakör megbírására? Hogyan egészíti ki e két irányú fejlesztés egymást, hogy végpontban egy cél szolgálatába szegődhessenek? Hogyan lesz majd az egyik, majd a másik kölcsönösen első feltételévé egymásnak?

Ezeknek a kérdéseknek megoldása képezte mindenkoron a tanítás feladatát. Az képezi ma is a nagyarányú életfejlődéshez mérten fokozottabb keretekben. Vizsgáljuk meg tehát, mily egymásutánban és milyen kapcsolatban haladt előbbre a tanítás a multhoz képest?

A neveléstudomány az emberiség fejlődésének történetében, mint rendszer, legelsőbbben a görögöknél mutatkozik. És itt már két irány domborodik ki. A spártaiak nevelése politikai célokat szolgált; az atheniek nevelése pedig a társadalmi életfolyamat elősegítője volt. Azért jelölt irányt a nemzedékek nevelésére örök-időkre. Mindazok a vezérmotívumok, mik a neveléstudomány terén uralkodóként felmerülnek, alapjában véve a *társadalmi életre való előkészítés* problémáját vélték megoldhatni. Amint az életfolyamat több korszakot ölelt föl, úgy — a fejlődést tekintetbe véve — itt is három főirányt jelölhetünk meg.

Első foka, apróbb szárnypróbálgatástól eltekintve, a múlt századnak 70-es évéig tartott. Ez az *elméleti nevelés*.

Második foka, mely a 70-es évektől napjainkig tart és domináló szerepet játszik a pedagógiában: az *egyéni nevelés*.

És harmadsorban, mint legújabban megnyilatkozó elméleti irány, melynek tartalma a jövőben fog csak teljességében kibontakozhatni: *a közösség szolgálata, a pozitívámus iránya*.

A három irány között igen élesen elválasztó falak vannak. Látványlag azért mégis összetartozók, hisz egy célra vezetnek: a társadalmi életre készítik elő.

Ha megismerjük az egyes fokozatokat tendenciájuk szerint, úgy tartalmuk mellett megjelöltük egyszerre mind a határvonalat is egész szigorú pontossággal, mely a következő iránytól tartományban és hatásában elválasztja.

Az elméleti nevelés ereje, hogy a nemzedékeket a szép, a jó és nemes érzések, indulatok, tulajdonságok megismerésére szoktatták. És pedig az u. n. vallásoktatás alapján felkeltették, magyarázatok segítségével elképzeltették az erkölcsös, igazán jó ember fogalmát. Az ő és új testamentum alakjai abszolút-becsű példákat szolgáltatottak a jó vagy rossz megismerésére. A leirt, elmúlt idők erkölceit, szokásait bemutató patriarchák, az új vallás keletkezésének idején élt apostolok tanításai, mondásai, magyarázatai képezték az alkotott ideál megteremtését, megtestesítését, mint végcélt. A tanítás alapja tehát ebben a korban a vallásosság, a hit megerősítése. Elvont elméleti alapon vonják be az esztétikát, művészetet és államegyesítő törekvéseket a tanítás körébe. Azok a művészek, kik e korban világraszóló, örök dicsőséget szereztek maguknak: egyéniségükben a vallásos érzés kifejezői. És mivel egyúttal az egész társadalom érzületét is kifejezték: visszhangra talált ebben a társadalomban egész benső lényük és hírnevet szerzett az alkotónak. Mivel azonban elméleti alapon fejlesztették a szépet, a művészt, azért nem a művészet, a gyakorlatból leszűrt tudományos rendszer csinált iskolát. Ezért van olyan szerteszétágazás az egyesek individualitása szerint; míg egységes irány csak a vallásos életből merített alapon van.

Ez az elméleti alap magyarázza még azt is, hogy egy rendszer, amelyet a társadalmi élet időközti forrongásai annyira fogtépáznak, megtámadnak, mégis olyan sokáig fenmarad; csak formájában módosít, de valójában nem. Értem alatta a vallási küzdelmek hosszú századait, hol a nevelés csak célszerűségi, illetve érdekirányította elváltozásokat mutat fel rendszerében, de továbbra is megmarad a vallásos nevelés elméleti alapján. Maga, az egész világot megrendítő parasztlázadások is (és ezek valóban osztályharc jellegét ölthették volna) eredményt azért nem mutatnak föl, mert az elméleti tanítás rendszere szerint eruptio erővel tűnnek föl, de az életben bázissal nem bírnak. Tisztán külső megnyilvánulások, melyek között azonban a vallási élet változásai szerint hézagok mutatkoznak. Mert a vallási kérdések megvitatásával az eddig meggyőződészerű hit megingott; elégedetlenséget okoz. Amiért hiányzik a tömegnevelés, a nemzedékeket irányító tanítás, a közös eszme: azért nem tud jobb viszonyokat előidézni.

Megismétlődik ez a jelenség, amikor Rousseau a világrend felforgató eszméit a nagy emberiség közé belelökki. A vallás ellen támad; ennek elméleti tanításai ellen; az egész emberiséget átható és fogvatartó gondolatmenet ellen kél ki. Az ő nevelése nem a társadalmi osztályrend ellen irányul, hanem a nevelés szelleme, elméleti rendszere ellen irányul. Hatásában óriási volt, de nem a kitzűzött célnak megfelelően. Ugyanis az emberekben, az egész társadalmi életfolyamatbani izgatottság, elégedetlenség, a helyzettel való ki nem békülhetés volt észlelhető. Az új tanok egyszerre lerombolták, eltipor-
ták az eddigi ideált; feldúlták az egész eddigi belenyugvási gondolkozásmódot, szétrombolták a hitnek reménységét, bizakodást nyújtó erejét, de újat teremteni nem tudott. A forradalmi eszközök véres útmutatója csak a fenálló rendszer rombadőlését jelöli meg, de nem egyszersmind egy új, jobb rendszer kialakulását. A nevelés ügyét nem vitte előbbre a beállt vallástalanság korszaka.

Társadalmi életünkben időszakot jelent e korszak, mert utat tör az osztályrendszer fogalma. Előkészíti az egyes osztályoknak egymás mellé vagy egymás ellen való állásfoglalását. Igaz, hogy a forradalom lezajlása után az osztályok többé-kevésbé ugyannbban a keretben mozognak, mint előbb, de ez a külső jelenség mélyreható belső értékkel bírt. Itt kapcsolódnak egybe a társadalmi életmegnyilvánulásnak kérdései a nevelési rendszer kérdéseivel legelsőbben az egész vonalon. Itt ismerik fel e kapcsolat szükségességét. Ekkor készítik elő a talajt: miként kell az egyeseket nevelni, hogy elérhessék a vég-célt: *minden egyednek boldogulhatását a nagy közösségben*

Pintér Zsigmond.

(Vége köv.)

A gyermekek beszédhibáinak okairól.

Dr. *Sarbó Artur* előadása a Gyermektanulmányi Bizottság november 11-én tartott nyilvános ülésén.

Hogy a beszédhibákról beszélhessünk, szükséges a beszéd fejlődését ismernünk. E célból a beszéd fejlődését hat szakaszra osztjuk.

Az *első szakasz*: az élettani vakság és siketség időszaka. A gyermek születésekor még gyenge. A pyramis vagy loborpálya még vizenyős anyag, a velősődés folyamatban van. A gerincagy és nyul-agy most alakul s a pálya most fejlődik. Hang és szín iránt érzéketlen.

A *második szakasz*: a szótagolatlan hangok ideje. A gyermek kezdi lábát, kezét dobálni; hangszálait használni akaratán kívül. Vak vagy őshangokat ad, legkülönbözőbb alakban, egyenként, külön-külön. Ez tart körülbelül $2\frac{1}{2}$ —5 hónapos koráig.

A *harmadik szakasz*: a gagyogás ideje. A hanghullámokat felveszi a fülhártya s elraktározza a beszédmozgató központban. A rechehártya felveszi a fényhullámokat s elraktározza a látás képeit a látási központba. Utóbbit az agy bal féltekének szöglettekervényében és a második nyakszirti tekervényben keresik. A beszédmozgató központ rendszerint a bal agyvelő féltekében van.

Az akaratból kiinduló ingerek a mozgató-központból kiinduló pyramison haladnak. Az innen kiinduló mozgató idegek a gerincvelői sejtektől, az izmokig terjednek. A bordaközi, rekesz, gége, garat, nyelv és arcizmok együttműködése hozza létre a hangot.

Az ajak- és nyelvhangokat hangoztatja a gyermek először. Ezeket látja legtöbbször. Szopás által pedig a nyelv és ajkizmok fejlődnek leghamarább. Tehát ezeket reprodukálja.

Szereti duplán használni a szótagokat: pa-pa, ma-ma, da-da, stb. A környezet magára vonatkoztatja, dacára annak, hogy ez még nem tudatos beszéd-folyamat.

A gyermek hallja a beszédet; látja más beszédét. A hang és fény képeit a központokban elraktározza; ezek összekötése által a beszéd érzékelővé válik. Az érzékelőközpont kifejlődött, ez már olyan, mint a felnőttké. A beszéd öntudatos lesz és ez a *negyedik szakasz*: a szótagolt tudatos beszéd. Amit a gyermek mondani akar, azt a hallási, látási és izomérzési központok együttműködésével hozza létre.

Az izomérzési központba raktározza a gyermek az izmok mozgásait. Az izommozgást érezni tudja. Ez a mozgató-központ meg van a siketnémánál is és ez a siketnéma oktatás alapja.

A mozgató-központ működése, a halló és látó központok ellenőrzése mellett tanul beszélni a gyermek.

Ha a mozgató-központ nincs jól kifejlődve, botlik a gyermek, a beszéd folyékonyasága szenved s megvan az első élettani beszéd-biba: a *pöszebeszed*.

Idesoroljuk: a dadogást, hadarást, selypítést és a mássalhangzó-törést, (r. l. t.) rácsolást.

A gyermek a környezetétől tanul beszélni; ha mi babanyelven szólunk hozzá, ő is azon felel nekünk. A hadarást mindig a környezetből tanulja meg. Azért legcélszerűbb a hadaró gyermeket környezetéből kiragadni. Rövid idő múltán leszokik róla.

A rácsolásban a mai kor, sajnos, valami különös eleganciát lát; pedig ez is olyan beszédhiba, mely a környezetről ragad a gyermekre. A gyermek azt tanulja meg tőlünk, amit hall és lát. Ha már a környezet ezt a hibát nevelte, szoktassa le az iskola. Ne tűrjük!

A dadogás lehet: *tüneti*, ha a mozgató-központban szervi elváltozás van. Pl.: ha azt nagy rázkodtatás éri, megsérti. Épen amit a nagyközönség hisz: fejre esés, ijedtség, az szerepel legritkábban. Ez inkább idegrendszeri változást hoz létre.

Heveny dadogás létrejöhet valamely fertőző betegség által. Gyermekknél nem ritka a vörheny után a dadogás. Ez azonban ritkán tart sokáig. Akinek azonban van hajlama a dadogáshoz, az megtartja.

A *fajlagos* dadogás akkor jön létre, ha a mozgató-központ izmai gyöngék. Ha gyermek beszélni akar, a fogalom létre jön a mozgató-központban, gyöngesége folytán akadozik, dadog. A gyermek ezáltal erőlködik, igyekszik s most a mozgató-központban izom-görcsök keletkeznek. Ezek annál erősebbek, minél inkább erőlködik a gyermek. A görcs szokványos lesz s a gyermek dadog. Ha idegrendszerében ez iránt hajlama van, úgy megmarad. Ez rendszeren szang-

vinikus gyermekeknél van. A mozgató-központ ingerlékeny s mikor beszélni készül a gyermek, görcsös izomösszehúzódnak jön létre.

Pajkosságból akárhány gyermek dadogó lesz. Utánozza dadogó társát, s ha a hajlam megvan benne, az marad. Első időben környezete figyelemetlen. Későbbben észreveszik. Ütik-verik, szidják. Most tudatára ébred, hogy ő más, mint a többi. Eddig gondtalanul dadogott, most ügyel, vigyáz, beszédgyáva lesz, nagyobb inger és nagyobb görcs van s dadogó marad.

A szeszes italok élvezete, az alkohol is akárhányszor sok rossz hatása között ott találjuk a dadogást is.

Előadó praxisában előfordult többek között egy eset, ahol egy 5 éves gyermek a sok sörivástól dadogó lett.

Ha végre a gyermek az iskolába kerül, a *beszéd fejlődés ötödik szakához* értünk: a folyékony olvasáshoz.

A gyermek félénken kerül az iskolába. S előfordul, hogy a dadogónál ezáltal az izgatottság rendkívüli módon fokozódik. A hangos olvasás követelése is hozzájárul s akárhányszor ez még fokozza a dadogást. Itt fejlődnek ki azután a pszihikai momentumok. A kar, váll, láb, fej izmai együttműködnek s rándulások jönnek létre a beszéd alatt. Sokszor mozog az egész test, míg nagy kinlódás közt egy hangot sem tud kiejteni a gyermek.

Szervi beszédhibák közül előadó csak az orrhangzós beszédről tesz említést. Az orrüreg állandóan nyitva van s azért jön ki a hang az orron keresztül.

Az ilyen gyermeknek nyitva van a szája, figyelemetlen, felfogó képessége csökken; inkább a hülye benyomását teszi ránk. Pedig, ha felismerjük, hogy csak szervi változás van, egy könnyű kis operációval segíteni lehet s a gyermek rendes beszédű lesz.

A *beszédfejlődés hatodik szaka* 15—16 éves korban van. A serdülésnek pszihikai mozzanatai befolyásolják a beszédet is.

Különben még a felnőttek beszéde is fokozatosan fejlődik.

„A gyermeki beszéd gyöngé növény. Csirája visszanyul a csesemőkorbá. Talaján könnyen fakad a dudva: a beszédhiba. A kertész, a szülő és tanító, végezze ugy munkáját, hogy e gyöngé növényből terebélyes, virágzó fa: az emberi beszéd fejlődik.

Tas József.

A versenytanítás.

A budapesti tanítóttestület sokoldalú működési köre egyik legfontosabb pontjának tartom a versenytanításnk eszméjét.

Mint minden új eszme, ugy ez is meglehetősen erős ellenáramlattal találkozott. Teljesen érthetetlen azonban ama kicsinylő, lebecsülő vélemény, mellyel igen sokan illetik azokat a vállalkozó kartársainkat, akik az új eszme megvalósításának uttörésére vállalkoznak.

Egy mintatanításáért jutalmazott tanító munkája a maga körében van olyan értékes munka, mint illetékes helyén, a megtízaranyozott vers, vagy a megkoszoruzott szindarab. Minthogy mindannyian

tanultunk poetikát s néhányan közülünk tán tudnak verselni és darabokat írni, pályadíjakat azonban nem nyernek, úgy tanítani is mindnyájan tudunk, sőt egyesek bizonyára nagyon jól is tudnak, a tanítás művészete azonban csak keveseknek a tulajdona, ama keveseké, akiknek a tanítás nemcsak kenyérkereseti pálya, hanem belső öröm, lelki gyönyörűség, temperamentumbeli szükséglet és élvezet.

Azok a pályatársaink, akik a tanítás művészi produktumainak ime mostanában bírélói lehetnek, bizonyára látnak és tapasztalnak most olyan kiválóságokat a pályázó kartársakon, amelyek a nyilvános dicséretre már csak azért is érdemesek, hogy okulására szolgálnak sok olyannak, akikben a művészeti hajlam már megvan, csak a teremtő lelkesedés hiányzik.

Persze, persze, kedves kartársaim, önök azt az 50 koronát mosolyogják meg úgy-e, amelyben az érdem kifejezést nyer. Ez a lebecsülés azonban, ha nem nagyzás, legalább is álszemérem. Ugyan kérem, melyikünk oly gazdag, hogy a zsebében még 50 korona el nem fér? Avagy annak a tanításnak az értéke nincs eléggé megtisztelve azzal az 50 koronával?

Hát nincs. Nincs bizony, ha önök összemérlegelik a lóverseny-nyel, melyre tizezreket tűznek ki. A jó ügy komolysága azonban tiltakozik az ilyen mérlegelés ellen.

A pályadíj súlypontja az az erkölcsi elismerés, melyet a nyilvános kritika nyújt. Mit sem von le a dolog érdeméből az, hogy ez az elismerés pénzben nyer kézzelfogható kifejezést. Mert minden értelmes ember tudja, hogy a jó szellemi munka értékét semmiféle pénzben kifejezni nem lehet, legkevésbé a tanítóét. Nem is akar hát ez az 50 korona annak a szellemi munkának ellenértéke lenni, csak alkalmazása annak a fönnálló társadalmi szokásnak, mely az elismerést csak látható jelben akceptálja.

Aztán ki kényszerít valakit arra, akit a pénzjutalom egyéni önértetében sért, hogy azt egyéni céljaira fordítsa? Nincs nekünk Eötvös-Alapunk, Segélyegyletünk, Szamaritánus-Alapunk és sok más egyéb jótékonyági és közművelődési intézményünk, amelyekben elismerésünknek ezen látható része hálás megörökítésre nem találna? Nem ismerek nagyobb örömet, mint olyan fölösleg fölött rendelkezni, mellyel tetszésem szerint jót tehetek.

Erről azonban nem akarok vitatkozni, csak azok megnyugtató-sára szoltam illetően, akik a pénzbeli jutalom ellen beszélnek. Mert, őszintén szólva, nekem is jobban hízelegne valami Pestalozzi-érem-féle, vagy valami elismerő oklevél a pénzjutalomnál. Tekintve azonban azt a fölényt, amit a jutalmazandónak az erkölcsi elismerés nyújt a tanítóság átlaga fölött, az anyagi elismerés nagysága és mi-kéntje egészen másodrangú kérdés.

Ha olyan jómódu társadalom volna a mienk, hogy 50 korona, mint pénz, egyáltalában nem jöhetne számításba, miként az istálló-tulajdonosoknál (bocsánat ezen ösztönszerű hasonlatért!) — magam is tiltakoznám a pénzbeli jutalom ellen; addig azonban, amíg jövedelmünk alig fődözi napi szükségleteinket, addig, míg a mindennapi megélhetés gondja reggeltől-estig munka után hajszol, egy kis csa-

ládi örömmel is kell tartanom azt az 50 koronát, melyre a kiválóan szorgalmas tanító utóvégre is rászolgált.

A versenytanítás ellenzőinek legfőlegbb ethikai szempontból való kifogásai kerülhettek megfontolás alá. Hogy vajjon egyáltalában illő dolog-e föltételezni kartársainkról azt, hogy nem minden tanításukba viszik bele legjobb tudásukat, s meggyőződésüket? És vajjon helyénvaló dolog-e, fölhipni a kritikát csupán azért, hogy különbnek láttassam más kartársamnál, aki szintén legjobb tudását s képességeit viszi bele oktatásába?

Hát ebben a kifogásban volna valamelyes méltányossági szempont, ha nem volnánk mi is olyan gyöngé emberek, mint minden más társadalom. Ha az emberi társadalom, t. i. egyáltalában ideálisabb alapon állana.

A kereskedelembe, az iparban, a politikában, a tudomány és művészetben, mindenütt, aki bírja, marja. Ez társadalmi szükséglet. Csak a versenytanítás volna kicsinylő ügykezet? Azért, mert vannak foglalkozások, ahol a versenyt látható eszközökkel nem dokumentálják? Kérdés, hogy ilyen van-e. Ha nem volna verseny, nem volna az egyik orvosnak több paciense, az egyik ügyvédnek több kliense, az egyik prédikátornak nagyobb hallgatósága, a másiknál.

És ha babért arat az író, a költő, a művész, a politikus, a marathoni athléta és a sakkmeister, az emberi művelődés terméséből miért ne aratna éppen a gyakorlati pedagógus?...

A tanítói közvélemény megegyezik abban, hogy a versenytanítás jutalmazásában az erkölcsi elismerésre kell a súlyt helyezni.

Hogy miként adassék ennek az erkölcsi elismerésnek kellő érték, arra nézve néhány szónyi megjegyzést kívánnék tenni.

Erre vonatkozó véleményemet röviden ebben foglalom össze: az erkölcsi elismerés értékét, a bíráló ítélőbizottság *tekintélye* adja meg.

Nem tartom helyesnek, hogy a központi vezetőség a kérdésnek egyöntetű elintézésére nézve, a kerületi köröknek semmi irányítást nem adott. Fgyszerűen rendelkezésükre bocsát pályadíjat azon célra, hogy avval mintatanításokat jutalmazzanak. Ilyenformán csakugyan az anyagi jutalom domborodik ki, főváros szerte egyöntetűen az erkölcsi elismerés annyiféle, ahányféle a kerület. Így aztán nem is csodálkozom, hogy akadt kerület, mely a pályadíjat visszautasította.

A „Budapesti Tanítótestület“ elnökségének oda kellett volna hatnia, hogy a mintatanítás pályadíja oly erkölcsi súlylyal adassék ki minden kerületben, hogy arra a nyertes büszkeséggel hivatkozhassék. Nem úgy, miként a képtárlat katalógusaiban a festők írják oda a neveik mellé, hogy az arany érem tulajdonosa, hanem legalább abban a kérvényben, melyben valamikor bizonyítani akarná, hogy igazgatói képességei közül nem utolsó a tanítás gyakorlatában való művészi jártasság.

Bocsánatot kérek, hogy a hivatalkodást ez alkalommal az érények közé sorolom, de az önértetnek illetően való őszinte megnyilatkozása egy csöppet sem nagyobb hiba, mint a tábornok mellén

az érdemrendek sorozata, vagy az iparos cégtábláján a kiállítási medáliók . . .

Nagyon csodálkozom azon, hogy a mintatanítások rendelkezésének mikéntjét nagyobb fontosságú dolognak tartotta a központi vezetőség, mint annak az erkölcsi tökének megállapítását, melyet a megjutalmazandó tanítónak nyújtani kell. Pedig a jó tanító kipuhatólására és tanításainak közkinccsésé tételére más módot is lehet alkalmazni, mint ami a Schön-féle szabályzatban, vagy a IX. kerület tervezetében van. Nincs azonban a kerületi köröknek semmi irányzásuk és utasításuk arra nézve, hogy miként és kiből állapítsák meg azt a tiszteletre méltó kritikát, melynek ítéletében nemcsak a tanítói közvélemény, hanem a pályázatban résztvevő kartársaink is megnyugodhatnak. Pedig ez az általános megnyugvás adná a pályadíjnak azt az erkölcsi *tekintélyt*, mely minden egyéb jutalomnál többet ér.

És ebben a fontos kérdésben oly eltérők a vélemények az egyes kerületekben, sőt egyes helyeken oly fölületes intézkedésekkel is találkozunk, melyek ennek a jobb sorsra érdemes intézménynek egyenes kerékkötői.

Mintha nem volnánk tisztában azzal a céllal, melyet a jutalmazással el akarunk érni, mintha nem is jó tanító elismeréséről volna szó, hanemcsak arról a viszonylagos értékről, mely egyik tanítót jobban képesít a pénzjutalom elnyerésére, mint a másikat. Szóval olyan bírálatra kívánják bizni a jutalom odaitélését, melyre mindnyájan tanítók egyformán képesítve vagyunk a 20 esztendő kezdő ifju épp úgy, mint a gazdag tapasztalatokban megöszült, köztiszteletben álló kollega, különös képesítés a bírálatra csak egy kell, hogy ne vegyen részt a jutalomra való pályázatban.

Mivel pedig a bírálóbizottságot a közvélemény mindig okosabbnak ítéli a pályázóknál, egyenes következménye a dolognak az, hogy bíráló néha annyi akad, ahány az iskola, pályázó azonban egy sem. Akadnak azonban az ellenkező esetre is, amikor egy-két kartársunk nem röstelt a mérkőzésre kiállani, bírálókat azonban úgy kellett fogdosni, hogy két ember véleményével kellett megelégedni akkor, mikor a jutalmat odaitélték.

Nohát kérem, ez megcsufolása ennek a szép, új intézménynek, mely hivatva volna a főváros tanügyét előbbre vinni. Ezt pedig nem szabad annyiban hagynunk! A versenytanítások intézménye, ha annak kérdését komoly bírálatra méltatjuk, oly lendületet ígér a főváros oktatásügyének, mely minden irodalmi s társadalmi tevékenységünknel többet ér. Mert hát utóvégre is a tanító egyéni érvényesülésének legméltóbb helye mégis csak az iskola.

Kik legyenek hát a mintatanítások hivatott bírálói.

Semmi esetre sem olyanok, akiktől elvárni lehetne, hogy ifju erejüket, képességeiket és tudásukat a versenyben mérjék össze. A szerénység is tiltakozik az ellen, hogy bírálói legyünk olyanoknak, akikkel nem mertük összemérni erőnket. Társadalmi simulékonyság, írói, szónoki kvalitások, sem mentenek föl ezen ildomosság alól.

A távol jövő hivatott bírálóinak azon kartársakból kell kikerül-

niök, kik egyszer már elvitték a babért. Nem állhat meg ennek ellenzésére felhozott ama érv, hogy a nyelvtanításban kivált tanító a földrajzi oktatásban is hivatott bíró. Nem állhat pedig azért, mivel mindnyájunknak valamennyi tantárgyhoz kell értenünk. Másodsorban pedig azért, mivel a bírálatban minden jutalmazottnak nemcsak szak-szerű előadását mérlegelik, hanem egész tanítói magatartását.

Gondot képezhetne tehát legfőleg az első bírálóbizottság megállapítása. Mindnyájan, tanítók, megegyezünk azonban abban, hogy erre a bizalomra a kerületnek oly régi, öreg, tapasztalt és köztekin-télynek örvendő tanítóit, igazgatóit kellene megnyerni, akiket a pá-lyázatban való részvételből fölment részint igazgatói, más irányu hi-vatásuk, részint tiszteletre-méltó kornak, vagy oly előkelő szerepkör a tanítói közéletben, melylyel a tanítói közvélemény nagykritikáját már kiállták. Szóval előkelő tanítókból kell az első bírálóbizottságot megalakítani, hogy a jutalom mellett az erkölcsi elismerésnek is oly tekintélye legyen, hogy ezért a régiebb és legjobb tanítók is össze-mérhessék erejüket.

A köri elnökök egy része arról panaszkodik, hogy a kerületbeli tekintélyesebb tanférfiak a bírálatnak némiképp fárasztó részvételtől huzódoznak. Ez a fiatalabb tanítónemzedék jóra való törekvésének le-kicsinylése, ami nem volna méltó a régi, jóhírű és közbecsülésben álló tanférfiakhoz, akiket részben a kartársi szeretet is emelt a pie-desztálra. Föltéve azonban azt az esetet, hogy csakugyan nem akadna valamely kerületben kielégítő bírálóbizottság, nem tudom elhinni, hogy más kerület kiválóbbjai közül ne akadna, aki készséggel ne vállalkozzék arra a kiválóan megtisztelő feladatra, hogy derék tani-tók fölött mondja ki az elismerés ítéletét.

Semmi esetre sem tartom megengedhetőnek, hogy a bírálóbi-zottságot hivatalból a választmány kebeléből küldjék ki, vagy, hogy oly tantestületeknek adassék meg a küldetési jog, ahol egy versenyző tanító sem akadt. Mindazonáltal akceptálni tudnék egy alkotmányo-san megválasztott nagyobb bírálóbizottságot is, melynek minden irányu tekintélyét azonban csak úgy vélem biztosítottak, ha az egyes pályázóknak megadatnék a törlési jog, amiként ez például az esküdt-bíró-sági intézménynél van.

Akár amugy, akár így állapítják meg azonban a bírálóbizott-ságot, sikeres működésének elengedhetetlen feltétele a tekintély, mely-lyel a közvélemény tiszteletét és a pályázók bizalmát kell meg-nyernie.

A mostani hebe-hurgya eljárással ez majdnem ki van zárva. S mivelhogy a fiatalabb nemzedék rendszerint az idősebbeket péld-dázza, körülbelül megállapítható a mostani pályázatok meddősége.

A kiutalványozott pályadíjak nem az erkölcsi siker bizonyíté-kai, csak annak a jelei, hogy kartársainkban van némi hajlam az új intézmény befogadására. Vigyázzunk, hogy ezt a hajlamot könnyel-műien el ne játszuk.

Romhányi Sándor.

Hazafiság és nemzetköziség.

(Folytatás.)

VII. *Nemzetközileg érvényesíthető anyagi szellemi és erkölcsi érdekek.*

Azonban bármely osztályhoz vagy politikai párthoz tartozunk is, józan ész és romlatlan szív birtokában 3 eszme tekintetében nemzetköziek vagyunk. Ezek az eszmék: a hit, a szeretet és béke. A hit tekintetében azonban a nemzetköziség nagyon furcsán nyilvánul. Minden ember aki ismeri ugyan a hitnek általános jelentőségét, de nem minden pozitív vallás híve azt szeretné, ha az ő vallása (szerinte a legjobb) terjesztetné nemzetközi kényszereszközökkel Oceanon innen s tul. Ezt egyetemes jellegű rom. kath. egyház, melynek nemzetközisége annyira ment, hogy az egyes államok legbelső ügyei intézéséből is részt kért, meg is tette mindaddig, míg az egyes hatalmak parancsolatai szolgálatába állottak, és megteszi ma is, bár kisebb mértékben. Az egyvallásnak nemzetközisége olyan kapcsolat, mely lerombolja az államok politikai határait. De erről elég ennyi.

A szeretet sok évszázad óta hevíti világ polgári ábrándokkal annyi nemes kebel szívét és ha majd az általános emberszeretet lesz a világesemények főmozgatója, más elbírálásában fognak részesülni a ma uralkodó politikai, vallási és gazdasági események. Érezzük azonban azt, hogy a világpolgársság olyképpen, hogy az egyén minden kisebb közvetítő kerete nélkül, egyenesen a nagy világhoz, az emberi séghez tartozzék, ellenkezik az emberi természettel, az emberi elme és szív kicsinyiségével. Teljes joggal mondja Kölcsey Parainesisében: „Hol, az ember, ki magát a föld minden országainak szentelni akarván, forró szenvedelmet hordozhatna irántok keblében.“? Leonidás csak, egy Spártáért, Zrinyi csak egy Magyarországért, Regulus csak egy Rómáért halhatott meg.“

De ugyancsak ő, ki a haza- és emberszeretetet a legszebben tudja egyesíteni, mondja; „Szeretni az emberiséget ez minden nemes szívnek elengedhetlen feltétele.“ — és ennek a mondásnak ott kellene bevésve jennie minden ember szive tábláján, mert ez ellen vétkeznek a legtöbbit.

Mig a hit és szeretet pusztán intellectualis fogalmak és nem függnék csupán más emberek viselkedéseitől és nem szorulnak azért nemzetközi szabályozásra annyira, addig a béke, a világbéke már csak nemzetközi eszközökkel tartható fön.

Ezen kényszereszközök azonban csak akkor volnának alkalmazhatók, ha egy másik nemzetközi szervnek a nemzetközri békebiroiságnak ítéleteit kellene végrehajtani.

Azon irányban halad a modern nemzetköziség, hogy az emberek valamely jogi vagy gazdasági sérelem esetén, nem kaszabolják le egymást, mint érett kalászt, hanem rábizzák ügyüket egy közös szerve a választott bíróságra és nem találnak abban semmi különöset, ha idegen bíró bölcseségének vetik alá magukat.

Ez kisebb sérelemek esetén megtörtént már a multban is, de a legujabbesemény az Orosz-Japán háboru is, az Egyesült Államok békeaktiója következtében fejeződött be.

És úgy látszik, hogy lesz idő, midőn az államok retorsiói nemzetközi sérelmek esetén épp oly jogtalan önbíráskodásnak tekintetnek, mint ma jogállamban az egyéneké. Ezzel nem vesz egy állam függetlensége sem, mert hisz minden állam szabadsága meg lesz ezirányban kötve. És a nemzetközi békebiróságok ítéleteit épp úgy nem alázzák meg az államokat, mint az állampolgárt, hazája független biróságának ítélete.

A szabadság és függetlenség érzete, mely minden jobb lélek hő vágya, színben csak nemzetközi eszközökkel elégíthető ki.

Mig az államok kapzsi egyének módjára a gyöngébbet elnyomják és a divide et impera lelketlen elve uralkodik a nemzetek közt, addig nem szűnik meg a politikai államok rabszolgasága.

Mig a népek milliói nyakán egy ur, egy autokrata és deigratia ülhet, mig, a függetlenségüket kivivott népek nem lépnek solidaritásba egymással arra a célra, hogy a szabadságukat féltő gyöngébb nemzeteket nem engedik leigázni, nemzeti aspirációikat alkotmányukat letiporni, addig a népek szabadsága csak hajszálon függ. Ne is örüljün addig egy nemzet se vérrel kivivott szabadságának és alkotmányának, mig vannak szabadságuktól megfosztott népek, mert addig az ő szabadságuk is veszélyben forog.

Azt látjuk, hogy ennek az elvnek fontossága felismertetett már az európai egyensúly elvében is, bár ez csak a hatalmas államoknak használt, de inkább egyes szabadságszerető és erkölcsi magaslatra emelkedő népekben és férfiakban, kik hazájuk szabadságát csak akkor tarthatják becsesnek és megtarthatónak, ha a világszabadság érvényesül.

Ennek tudata vitte a halhatatlan Lord Byron az angol poetát Görögország szabadságharcában 1824-ben; ez hozta a mi önvédelmi harcunkba a lengyel Bemet, Guyont és Woronieczkit; ez vitte a mieinket a lengyel leigokba az orosz kolosszus ellen; ezért harcolnak a mi vitézeink Garibaldi hadseregében és végül ez vitte a búrok sorai közé azt a sok szabadságszerető ifjut. *Rözsza Ignác.*

VEGYESEK.

— **A „Napló“ ügye.** A VI. egyetemes tanítógyűlés *Naplóját* szétküldöttem minden jogosított tagnak. Érkezett 127 reklamáció, — most már ezt is elintéztem. A reklamációk között volt 67 olyan, kiknek neve vagy nem fordult elő a névsorban, vagy tévesen volt a hely írva. Aki esetleg még nem kapta volna meg a *Naplót*, forduljon Nagy László elnökhöz (VIII., Üllői-út 16/b.) Megjegyzem, hogy a készlet még 180 példány. — *Hajós Mihály*, az Orsz. Biz. titkára.

— **Kérelem.** Mély tisztelettel kérem azon igen tisztelt igazgató urakat, akik az átvett Érszébet-füzetek árával leszámolni eddig szivesek nem voltak, hogy a begyűlt összeget a küldött utalvány felhasználásával beküldeni sziveskedjenek, hogy a nyomdással kötött szerződés értelmében az elszámolást f. hó 29-én megejthessem. Kartársi tisztelettel: *Augusztiny Oszkár*, a M. T. O. titkára.

— **A daloskőr** szives tudomására hozza az énekelni szerető férfi kollegáknak, hogy kebelében férfikor alakult, mely dalórait csütörtökön 5—6-ig tartja. Kérjük szives megjelenésüket!

— „Nohát gyerünk“ cím alatt adja ki Szabó Lajos fõv. kartársunk azt a 20 elbeszélést, amelyet Szomjas István név alatt irt. A jóízõ, humoros kötetre felhívjuk kartársaink figyelmét. Elõfizetési díj 2 korona. Diszkötésû példányé 3 korona. Elõfizetések Szabó Lajos kartársunk címére küldendõk: (Budapest, V., Szemere-utca 10. sz.)

— **Házasság.** Széplyi Ferenc máv. tisztviselõ nov. 18-ikán tartotta esküvõjét Szabó Erzsébet fõv. tanítónõ társunkkal, az Otthon daloskörének buzgó tagjával. Kísérje frigyüket az Ég áldása.

— **Halálozás.** Az egész fõvárosi tanítószágot érte a gyár Barczen János igazgató kartársunk elhunytával, ki nov. 22-ikén váratlanul elszenderült. A 70 éves kartárs 49 évig mûködött pályánkon, s ebbõl 33 évet töltött az igazgatói tisztségben. A köztiszteletben és közszeretben állott agg kartárs halála mindnyájunkat megrendített. Nov. 23-ikán kísérték utolsó útjára a Kerepesi-úti sírkertben. Emlékét a kartársakon kívül egy fél század tanulóifjúságának hálás kegyelete õrzi.

— **Kérelem.** Kalász Benedek kartársunk kéri az illetõt, aki a VI. ker. kõrgyûlésén tévedésbõl elvitte az esernyõjét, juttassa hozzá, a VI. ker. Angyalföldi iskolába. Ugyanott átvehető egy hátramaradt ernyõ, amelyet õ volt kénytelen magához venni.

× **Jegyzet.** Csak orvos rendelhet szemüveget. Aki szemüveget használ, ne mulassza el a világvárosiasan berendezett Ocularium szemüveg szakintézetet, Kossuth Lajos-utca 15. megtekinteni, hol naponta 9-tõl—7-ig szemorvosok kellõ szemüvegeket rendelnek és ahol szemüvegek és orrcsüptetõk 3 koronától feljebb kaphatók. Az Ocularium oly orrcsüptetõk vezérképviselét bírja, melyek minden orrförmára illenek.

Tartalom.

Kilépések. — Népoktatás-irányelvei. — A gyermekek beszédhibáinak okairól. — Versenytanítás — Hazafiság és nemzetköziség — Vegyesek. — Hirdetések.

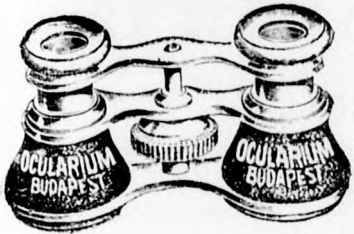
SZÉNÁSY
„SZÁZSZORSZÉP”
LEVÉLPAPIRJA
a legjobb csontlevélpapir.
1 doboz ára 1 forint.
BUDAPEST, iv. Ferencziek-tere 9.

Laptulajdonos: a Magyar Tanítók Otthona.

OCULARIUM

TELEFON 86—88.

Budapest, Kossuth Lajos-utca 15
főemelet.

Megfelelő szemüvegek

ingyenes

orvosi rendelése, naponta 9-től 7-ig Márkus dr.
ur vezetése alatt. — Szemüvegek és orrcsüptetők
= 3 koronától feljebb.

Alkalmos karácsonyi ajándékok:
Lorgnons 5 K felj., Színházi látcsövek 10 K felj.

Alapított
1870.

Seidl Károly

Alapított
1870.

vászon, asztalnemű, női- s férfifehérenemű és szövöttaru raktára

BUDAPEST, VI. ker., Nagymező-utca 31. szám. Uj-utca sarok.

A „Magyar Tanítók Otthona” tagjainak 8 százalékos engedmény.

Reményi Mihály

műhegedű-készítő.

A magyar kir. Zeneakadémia szállítója.
Budapest, VI., Király-utca 58. sz.

Ajánlja dus raktárát valódi olasz, francia, angol,
német és magyar mesterhegedűk, gordonkák,
és vonókban, legújabb hegedű-alaku tokok
szolid, finom kivitelben. Gyanták, álltartók,
hangjegyállványok a legcélszerűbb formákban.

Quintiszta és tartós hangversenyhurok,
melyeket a legnagyobb művészek, mint: Hubay, Burmester,
Grünfeld, Arányi, Geyer Stefi, Vecsey, Földes, Bürger tanár
urak hangversenyeiken használnak előszeretettel.

Specialista:

vonós-hangszerek készítése és javításában.

Hangfokozó-gerenda, melynek bármely hegedűbe vagy
gordonkába alkalmazása által
sokkal jobb, erősebb, szebb és kellemesebb hangja lesz.
Sikerért kezeség minden egyes hangszernél. Régi hang-
szerek vétele és eladása a legmagasabb árákig.

Uj és régi zongorák és pianinók nagy raktára.

*Képes árjegyzék minden hangszerről
külön-külön kéréndő.*

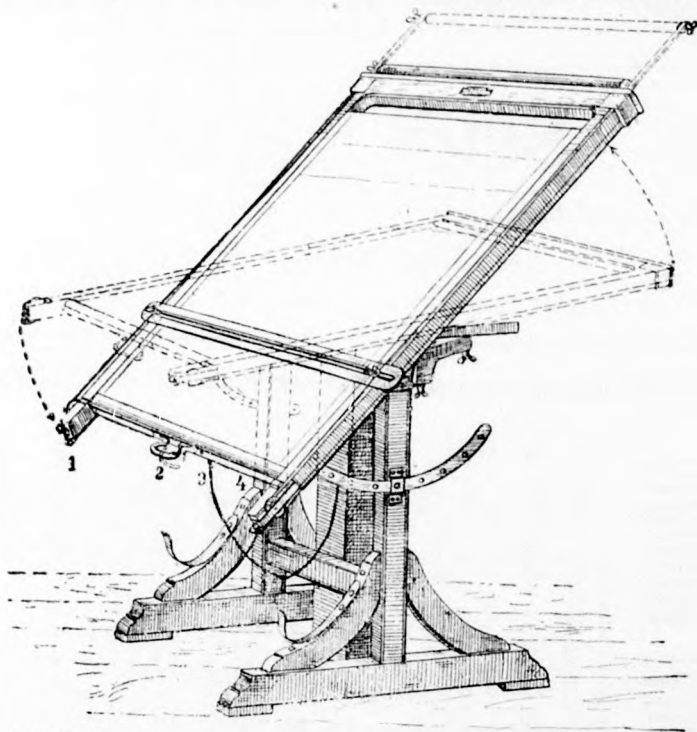
A „Népnevelők Lapjára” hivatkozva
10 százalékos engedmény.

Kovács Zsigmond

épület-, iskolabutor- és műasztalos

Budapest, VII., Dohány-utca 73—75. szám.

Szabadalmazott, szabályozható műszaki rajztábla.

Fel- és letolható, függélyes, ferde és vízszintes helyzetbe igazítható. Fix vonalzója bármely pontban, ferde helyzetében is, hajszálnyi pontossággal tolnható! — Rajztáblája hangszerfából való; 2 oldalt használható; nem reped és nem vetemedik. — Felül elhelyezett hengere magasbbitható és teljes rajzpaperterekes helyezhető rá. — Egészségi, időmegtakarítási és pontossági szempontból felülmul minden hasonló műszert.

Évek óta alkalmazásban elsőrendű műszaki cégeknél.

Ára: 80—100 cm méretű 155 K, 100—125 cm 175 K, 110—160 cm 195 K
Ládája: " " " 10 K, " " 12 K, " " 14 K
Külön tábla " " 10 K, " " 14 K, " " 18 K

A láda fél árban visszavétetik. de a visszaszállítás a vásárlót terheli.